

(המשך מעמוד 9)

דייני בית הדין ברחובות שלחו ליהודה בן-חמו הזמנה לבוא ולנמק מדוע לא יתן חליצה לגיסתו.

לא הרי אצלם, ציון. משפחת בן-חמו החליטה לנקום באסתר הממרה. כעונש על פנייה לרבנות קבעה המשפחה כי לא יהודה הנשוי ייבם את האלמנה הילדה, אלא את אחת מהנשים, יעקב בן התשע. "בן 13 יהיה יעקב כבר כשר לחופה", הבטיחו בני המשפחה.

כמשך כמה חודשים נשמר הסטטוס-קו במושב עוצם. יהודה לא ייבם, ואסתר חיכה. תהי מכוניותיהם של אנשי הסוכנות טסו הלון ושוב בדרכי העפר של המושב, במי טרה לשכנע את שתי המשפחות להפסיק את הריב, לשכנע את יהודה לתת חליצה לאסתר. נגד אש מרוכזת בעצמה כזו לא יכול היה יהודה לעמוד זמן רב. היה נדמה כי הזקנים שכנעו כי מציון ולא מהרי האטלס תצא תורה. הם היו מוכנים להסות ארון למנהגי הדת החדשים. ואו, לפתע, נפטר במושב אביה הזקן של משפחת בן-חמו.

היה ברור לכולם כי מותו של הזקן בא כעונש מן השמיים. נשמתו של שלמה המת קוראת את האב לתת דין וחשבון למה לא מילאו את מצוות הייבום? קבעו ב"ב טחון אנשי המושב. עודד מיוחד קיבלו ממשה בן-חמו, דודם של יהודה ושלמה ואחיו של אבי המשפחה המת. משה, שהוא רב, שוחט, מוהל, חזן ועובד צרכניה, טרה להסביר לכל כי פורענות גדולה צפורה למושב, אם לא ייבם יהודה מיד את גיסתו האלמנה.

אסתר התנגדה בכל תוקף. "בשביל מה אני צריכה את זה? בשביל שיהיה לי ילד ולא אוכל להתחתן אף פעם?" בהרי האטלס היו הזקנים מוצאים את הפתרון לסירובה חיש מהר, אולם בישראל למדו הזקנים מנסיונם, כי לא פעם מתערבים בדבר אנשי הסוכנות והמשטרה. הם איבדו את שלטונם הבלעדי. הפעם פנו הם לבית הדין ברחובות.

פסק דין מפא"ק, מרוקו. שלושה רבינים ייבמו בדין לשמיעת טענות בני הזוג. אב בית-הדין, הרב צבי יהודה למצור, והרבינים זבולון גראו וחיים חוברת, ניסו להשיג פיע על בני הזוג להסכים לחליצה. אולם יהודה סרב בתוקף. "סכנה גדולה מרחפת על ראש מי שנותן חליצה", טען. "מורדות לייבום". הרבנים קיבלו את דעתו בהסתמך על פסוק מספר דברים: "כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם ובן אין לו...".

בהמשך לאותו פסוק נאמר כי אם לא יחפוף האיש לקחתה, הרשות בידו. אין מור כר דבר למקרה שהאשה מסרבת. אולם אין לשער כי שלושת הרבנים החכמים לא זכרו את מסכת יבמות בתלמוד, שם כתוב בפרוש כי גם ביד האשה רשות לטרום לייבום: "גפלה היבמה לפני מוכה-שחין אין אונסין אותה להינשא לייבום, או שהיא טוענת שאינה יכולה לדור עמו, כופין אותה לחלוץ". רבני ישראל סקקו כמעט תמיד כי חליצה קודמת לייבום. במיוחד היו אלה רבני אשכנז המתקדמים. הייבום פתח גם פתח למעשי פריצות רבים.

לא רק חכמי אשכנז העדיפו את החליצה. גם רבניהם המפורסמים ביותר של יהודי צפון-אפריקה פסקו כי יש להקדים חליצה. כך פסק הריף רבי יצחק אלפסי, וכך פסק הרמב"ם, שניהם מהעיר פאס במרוקו.

האדרמה תפצה פיה. לפני מתן פסק הדין החל יהודה עצמו מהסס אם אמנם כדאי לו להיות בעל לשתי נשים, לעבור בכך עברה על החוק הישראלי. הוא טען כי ייבם את אסתר אולם יעזובנה מיד אחרי כן. שלושת הרבנים הסכימו גם לתנאי זה, לעיבור את פסק דינם לאישור הרבנים הראשיים, שבלו חתימתם אין איש במדינה יכול לשאת יותר מאשה אחת. כיון שהרב הרצוג חולה, הוצבר העיני תחילה לחתום דעתו של הרב הראשי יצחק גיסיס.

הרב עיין בתיק העבה, קרא את כל השלטי שלות הענינים ופסק השבוע הלכה שתהיה תקדים לעשרות רבות של מקרים דומים. בהסתמך על גדולי הפוסקים קבע הרב גיסיס כי במקרה כזה, שבו רוצה הרב לייבם היום ולגרש מחר, אין להתיחס לכך כאל רצון לקיים את מצוות הייבום. הרב צייט דברי אחד הפוסקים שקבע, כי המנהג של ייבום היום וגירושין מחר, נראה בעיניו זר ומוזר והוא זולזל בבנות ישראל. "על כל פנים", קבע הרב, "אין לנהוג כך בארץ ישראל". בסוף דבריו התעכב ניסים על נימוקם של המבקשים, שטענו כי קיים אצלם חשש של סכנה אם לא יתייבמו. זהו פתח שוא ובלתי מבוסס, סיים הרב גיסיס. אנשי עוצם, שאינם מעינים להמרת את פי הרב הראשי, מצפים לבאות. אם אמנם

כמו הכיור בכפר הערבי בקה א-גריביה שקדם לו, סימן למיפנה בחיי ביני ובחי המדינה. הפוליטיקאי הפיקה, שבמשך 10 שנות קיום המדינה לא ביקר מעולם בכפר ערבי ולא קיבל מעולם משלחת ערבית, הבחין בעליית משקלם הציבורי של הכותרות הדוגלים בהשתלבות מרחבית, החליט לעשות כמה גיטות בכיוון זה.

כך פתח את דבריו בגוליס במשפט ערבי של משורר יהודי. ביגיי, שאינו יודע ערבית, קרא את המלים, שהיו רשומות אצלו באותיות עבריות, במבטא לקוי אך ברצון טוב. הפסוק: "היא מלגלת לנו באומרה שאנו מעטים." / אני ענית: מעטים הם הגדולים.

דח

כי מפאס תצא תורה

מה יהיה גורלה של אסתר בן-לולו בת ה-19? האם תיאלץ לקבל את הייבום של

מיועדת ליבום כרלולו ומייבם בן-חמו (שמאל)

אחרי לילה אחד ושני ילדים

גיסה יהודה, אחי בעלה המת שלמה? האם יחייבו רבני הארץ את הייבום, ייצרו בכך תקדים שיחייב את כל המעורבים במקרים דומים? שאלות אלו עסיקו בששת החודשים האחרונים את אנשי מושב עוצם שבחבל לכיש, יותר מכל.

רק חודשים מעטים חי הזוג יחדיו. שלמה בן-חמו, שהיה ירוק חולה, בילה מרבית הזמן בבתי-חולים עד שהשיב נשמתו לאלים. הצרה היתה שמת מבלי להשאיר אחריו זרע ויורש. בהרי האטלס, שם נולדו רוב אנשי מושב עוצם, מכירים בפתרון אחד למצב כזה: ייבום. על יהודה בן-חמו (26) אחי המת, נשוי ואב לשלושה ילדים, הוטל התפקיד לייבם את אסתר הנכונה, להקים לאחיו זרע.

יבמה בת 15. הכל היה בא על מקרה מן בשלום לולא התערב בפרשה גורם חדש. זקני הכפר המתיני, כמנהגם, שלושה חודשים יום אחד, כדי להיות בטוחים כי אין האשה מעוברת מבעלה שנפטר, החליטה, מיד עם תום המועד, כי על יהודה לייבם את גיסתו. או נודעה הפרשה למדריכי הדת סוכנות בעוצם. הם החלו בהסתערות רבנית על כל הגורמים שאיתם היו קשורים, דתיים ולא דתיים, במטרה למנוע את מה שכינו "כמעט ברברי שיסודו באמונות טפלות ומטפשות שעבר זמנו".

יהודה לא הסמיק להביע עדיין את דעתו, כשאסתר, הנראית כילדה בת 15, עשתה את הצעד המפתיע הראשון. היא מיהרה לבית הדין הרבני ברחובות, ביקשה עצה מה לעשות נגד זקני הכפר ומשפחת בן-חמו, הכופים עליה את הייבום.

שואה פנימית עלולה להתחולל בישראל אם לא יינצל יעקב אליקריף ממוות. המצב הרפואי כרגע הוא שאין עדיין לדעת אם יתגבר אליקריף על המשבר או לא, דבר העלול להתברר סופית רק תוך שבועיים. במקרה הרע ביותר, עשויה הידיעה לשלוב מחדש את היצרים בצורה חריפה ביותר, לנרדם ולשרשרת של הגבות בכל רחבי הארץ.

מפלגת צ'ירצ'י תתגבר בעיראק. בניגוד לתעמולה הממושכת על התגברות הקומוניסטים בארץ זו, קרוב לוודאי כי כתוצאה מן המאבק הנוכחי יוצר בעיראק שלטון איתן של הכוחות הלאומניים, בהנהגת הדמוקראטים הלאומיים, שיחקקו הצדה את הקומוניסטים. תחת הנהגה לאומית יושבו חלוקי הדעות החריפים ביותר בין עיראק ורעים, אולם לא יהיה סיווג או איחוד. ברית-המועצות תמשיך לתמוך בשני הגורמים הערביים-הלאומיים. אשר שניהם יתמרנו בין המערב והגוש הסובייטי לפי כללי הניטרליות הפעילה.

מיטען, איננה מופט" יוחרם. למעשה השלימה ממשלת ישראל עם תבוסה בחזית זו, אחרי ששלחה את האוניה ללא תוכנית או מגמה ברורה, על פי הערכות מוטעות לחלוטין של יחסי-הכוחות. ברגע ששמעצמות המערב הסתייגו למעשה מפעולת ישראל, בה ראו התגרות חסרת-תכלית בעבד אל-נאצר, יכלה ישראל רק לקוות למציאת מודוס כלשהו שימתיק את הגלולה. למעשה כל אשר ישראל מקווה עתה להשיג הוא לחזור לשיטה הקודמת של

הסכמה אילמת למעבר סחורות ישראליות תחת דגל זר. במקרה זה תעבור על הפרשה בשתיקה, תימנע מכל הגנה על ההחרמה.

אבא אבן ייתקל בקשיים גדולים בדרכו לקאריריה ממשלתית. כדי להיכלל בממשלה הבאה של מפא"ק יצטרך אבן להיאבק קשה עם שני צעירי מפא"ק האחרים, משה דיין ושמעון פרס, הרואים באבן מתחרה, מתיחסים אליו באיבה. הסימן הבולט ביותר ליחסים אלה — אהיפתו של משה דיין בקבלות-פנס לאבא אבן, בנימוק של התכוננות לבחינות. קרוב לוודאי ששני יריבים אלה ישתדלו לדחוק את אבן למשרה חסרת-השפעה, בעוד שנותיקי מפא"ק ישתדלו להגביר את השפעתו של אבן, כדי להילחם בדין ושותי. סימן לכך: הירתמות דבר, המונחה על-ידי הוותיקים, לפולחן-האישיות של אבן.

חנושא המרכזי בוועידת ההסתדרות הקרובה: נוהלי הבחירות שנערכו לפני חודשיים. כמעט ודאי כי אחת ממפלגות המיעוט תגיש חומרי-אישום מנומק וממוסמך, אשר יהווה סנסציה לא רק בחוגי ההסתדרות, אלא גם בחוגים המדיניים שמוצוץ לה. אחת ההצעות שיועלו: פיקוח ממשלתי על הבחירות הפנימיות של כל ארגון המונה 100 אלף חברים ומעלה.

במלחמה בין שני עתונת-הערב תעבור כנראה לשטח המשפטי, אחרי שכל אחד משני הצדדים יערער על פרטומי התפוצה של הצד השני, מתוך מגמה להוכיח שתפוצתו שלו גדולה יותר.

בחירתם האישית של ראשי הערים מוכבחת, תוך חפרות הבחירות המקומיות מן הבחירות לכנסת. הדבר יושג בגלל שיתוף-האינטרסים בין מפא"ק והצ"כ אשר כמעט כל ראשי העיריות והרשויות המקומיות נמנים על שורותיהן, ותמקמים שתיהן כי גם להבא יוכל להיבחר רק ראש-עיר ממפלגת נות המרכז — היינו, לא איש השמאל, לא איש הימין הקיצוני ולא איש דתי. על-ידי הבחירות האישיות ישימו מפלגות אלה קץ לסחיטת שלושת הקצוות (שמאל, ימין ודתי) אשר עד כה יכלו לפוצץ כל קואליציה מקומית ולפטר כל ראש-עיר לשם העלאת מחיר תמיכתן.